

Hindi / हिन्दी Hindī

latinisatsioon: ÜRO 1972/77 KNABi täpsustustega

I. Iseseisvad vokaalimärgid

1 अ a	5 उ u	9 लृ l̥	13 औ au
2 आ ā	6 ऊ ū	10 ए e	
3 इ i	7 ऋ ṛ	11 ऐ ai	
4 ई ī	8 ॠ ṝ	12 ओ o	

II. Konsonandimärgid

1 क ka ^A	10 ज ña	19 ध dha	28 ल la
2 ख kha ^A	11 ट ṭa	20 न na	29 व va
3 ग ga ^A	12 ठ ṭha	21 प pa	30 श sha
4 घ gha	13 ड ḍa ^A	22 फ pha ^A	31 ष ṣha
5 ङ ña	14 ढ ḍha ^A	23 ब ba	32 स sa
6 च cha	15 ण ṇa	24 भ bha	33 ह ha
7 छ chha	16 त ta	25 म ma	
8 ज ja ^A	17 थ tha	26 य ya	
9 झ jha	18 द da	27 र ra	

^A Vastavad punktiga märgid: क qa; ख kha; ग ga; ज za; ड ra; ढ rha; फ fa.

III. Kaasnevad vokaalimärgid ja muud sümbolid (क märgib mis tahes konsonandimärki, ridades 12-14 märgib अ mis tahes vokaalimärki)

1 क a	5 कु u ^B	9 कै ai	13 अँ ṁ ^E
2 का ā ^A	6 कू ū ^B	10 को o	14 अः ḥ
3 कि i	7 कृ ṛ ^B	11 कौ au	15 क् ^(C)
4 की ī	8 के e	12 अं ṁ, ṅ ^D	

- ^A Lisamärgiga: कौ kã.
^B Erikujud: रु ru; रू rû; हृ hr.
^C Vokaalita hääldus (*virāma*): क् k.
^D ch, d, ḍ, g, j, k, n, ṅ, s, ṣ, t, ṭ ja y ees.
^E Nasaalne häälik: माँ māṁ, मालाएँ mālaēṁ.

IV. Ligatuurid

Konsonandi erikuju:

Näited

r- र्ते rta, र्द्वे rdva

Muud ligatuurid (loetelu ei ole täielik; ligatuuride olemasolu sõltub kasutatavast fondist)

क्क	क्ख	क्त्त	क्त्व	क्य	क्र	क्ल	क्व	क्ष	क्षण	क्ष्म	क्ष्य	क्ष्व
kka	kkha	kta	ktva	kya	kra	kla	kva	kṣha	kṣhaṇa	kṣhma	kṣhya	kṣhva
क्स	ख्य	ख्श	ग्द	ग्ध	ग्न	ग्भ	ग्म	ग्य	ग्र	ग्ल	घ्न	घ्य
ksa	khya	kṣha	gda	gdha	gna	gbha	gma	gya	gra	gla	ghna	ghya
घ्र	ङ्क	ङ्ख	ङ्त्त	ङ्क्व	ङ्य	ङ्ल	ङ्व	ङ्य	ङ्र	ङ्ल	ङ्न	ङ्य
ghra	ṅka	ṅkha	ṅga	ṅgha	chcha	chchha	chchhra	chya	chra	jja	jjha	jña
ज्य	ज्र	ज्व	ञ्च	ञ्छ	ञ्ज	ट्ट	ट्ट	ट्ट	ड्ड	ड्ड	ड्ड	ण्ट
jya	jra	jva	ñcha	ñchha	ñja	ṭṭa	ṭṭha	ṭṭha	ḍḍa	ḍḍha	ḍḍha	ṇṭa
ण्ठ	ण्ड	ण्य	त्क	त्त	त्त्य	त्त्व	त्थ	त्त	त्प	त्त	त्त्य	त्य
ṇṭha	ṇḍa	ṇya	tka	tta	ttya	ttva	ttha	tna	tpa	tma	tmya	tya
त्र	त्र्य	त्र्व	त्स	त्स्र	त्स्य	थ्य	थ्र	द्ग	द्द	द्द	द्भ	द्भ
tra	trya	tva	tṣa	tṣna	tsya	thya	thra	dga	dda	ddha	dbha	dma
द्य	द्र	द्व	ध्न	ध्म	ध्य	ध्र	ध्व	न्त	न्त्य	न्त्र	न्थ	न्द
dya	dra	dva	dhna	dhma	dhya	dhra	dhva	nta	ntyā	ntra	ntha	nda
न्द्र	न्ध	न्ध्य	न्ध्र	न्न	न्म	न्म	न्न	न्व	न्स	न्ह	प्त	प्त्य
ndra	ndha	ndhya	ndhra	nna	nma	nya	nra	nva	nsa	nha	pta	ptya
प्न	प्य	प्र	प्ल	प्स	फ्य	फल	ब्द	ब्न	ब्ब	ब्ब	भ्य	भ्र
pna	pya	pra	pla	psa	phya	phla	bda	bna	bba	bra	bhya	bhra
म्न	म्ब	म्भ	म्म	म्य	म्र	म्ल	म्व	म्ह	म्य	ग्र	ल्क	ल्प
mna	mna	mbha	mma	mya	mra	mna	mva	mha	yya	yra	lka	lpa

ल्म	ल्य	ल्ल	ल्व	ल्स	व्य	व्र	श्च	श्च्य	श्छ	श्न	श्य	श्र
lma	lya	lla	lva	lsa	vya	vra	shcha	shchya	shchha	shna	shya	shra
शल	श्च	ष्क	ष्क्र	ष्ट	ष्ट्र	ष्ठ	ष्ण	ष्प	ष्प्र	ष्म	ष्य	ष्व
shla	shva	ṣhka	ṣhkra	ṣhṭa	ṣhṭra	ṣhṭha	ṣhṇa	ṣhpa	ṣhpra	ṣhma	ṣhya	ṣhva
स्क	स्व	स्त	स्त्र	स्थ	स्र	स्प	स्फ	स्म	स्म्य	स्य	स्र	स्व
ska	skha	sta	stra	stha	sna	spa	spha	sma	smya	sya	sra	sva
ह	ह्र	ह्य	ह	ह	ह							
hna	hma	hya	hra	hla	hva							

Märkused

- Transliteratiivsuse tagamiseks lisatakse keskpunkt (·):
  - kui konsonandimärgile järgneb vahetult iseseisev vokaalimärk;
  - kui kaasneva vokaalita konsonandimärgile järgneb uus iseseisev konsonandimärk (st mitte ligatuuri osa).
- Kuigi ÜRO latinisatsioonis on soovitus kajastada alati kaasnevat *a*-d, v.a nime lõpus (nt कानपुर Kānapur), tuleks KNABis arvesse võtta nime tegelikku hääldust ja nimi latiniseerida Kān·pur. Kui nime lõpus on *virāma*, siis ÜRO latinisatsiooni soovitus on kasutada lõpus alakriipsu (nt जगत् Jagaṭ), KNABis oleks see Jagat".
- ÜRO latinisatsioonis $\acute{n} \rightarrow \acute{m}$, keskpunkt ja " jäävad ära.

Hääldus

ai [ai]~[ae], au [au]~[ao], bh [b^h], ch [tʃ], chh [tʃ^h], dh [d^h], ḍ [ḍ], ḍh [ḍ^h], g [g]~[ɣ], gh [g^h], j [dʒ], jh [dʒ^h], kh [k^h], ḳh [k^h]~[χ], ṅ [ŋ], ṇ [ɳ], ph [p^h], q [q]~[k], th [t^h], ṭ [ṭ], ṭh [ṭ^h], v [w]/[v]^A/[o]^B, y [j].

^A konsonandi järel

^B vokaali järel

A. Muud devanaagari kirja kasutavad keeled

Bihaari / बिहारी Bihārī

Sh: bhodžpuri / भोजपुरी Bhojpurī, magahi / मगही Magahī, maithili / मैथिली Maithilī.

Konkani / कोन्कणी Konkṇī

Marathi / मराठी Marāṭhī

Erinevused hindist:

1. Lisatähed (puuduvad hindis): ळ la, ऐ ä (कॅ kā).
2. Erinevad tähekujud (hindis pigem ख kha, ल la, marathis pigem ख, ल*).
3. Erinevad ligatuurikujud (hindis pigem क्त kta, क्क kka, marathis pigem क्क, क्क).
4. Märk *r* moodustab ligatuure: र्य ·rya, र्ह ·rha (Unicode'is on 1. märgi kood sel juhul U+0931; KNABis kasutatakse eristuseks keskpunkti ligatuuri ees).
5. Tüüpilised on *h*-lõpulised ligatuurid: न्ह nha, म्ह mha, ल्ह lha, व्ह vha (nt विहिकोरिया Vhikoriyā).
6. Hääldus: ä [æ], e [a] (sõna lõpus), ! [[]].

Nepali / नेपाली Nepālī

Erinevused hindist:

1. Kirjaviisis ei ole tavaks märkida *r*-i ja *rh*-d, neid märgitakse punktita: ड ḍa, ढ ḍha.
2. Märk *r* moodustab ligatuure: र्ह ·rha.

Sanskriti / संस्कृतम Saṁskṛtam

B. Teisendused muudesse latinisatsioonidesse

Hunteri süsteem (Indias kasutusel)

ÜRO Hunteri	m̄	= n, m	ṣh	= sh	
ā	= ā, a ^A	n̄	= ng	ṭ	= t
ḍ	= d	ṇ	= n	ṭh	= th
ḍh	= dh	ñ̄	= ny	v	= w, v ^B
ī	= ī, i ^A	sh	= s, sh		

^A Sõna lõpus.

^B Erandlikult, nt *i* ees.

India keelte transliteratsioonistandard ISO 15919:2001

ÜRO ISO	ạ̄	= ǎ	chh	= ch	
ǎ	= ě	ch	= c	e	= ē, e ^A

ě	= e	ḷ	= l ^B	sh	= ś
ḡ	= ḡ	ṁ	= ṁ, ~, ṅ ^E	ṣh	= ṣ
ḥ	= ḥ, k ^B	o	= o, o ^A	ṭ	= ṭ ^D
j̣	= y ^C	ō	= o	y	= y ^{CF}
kh	= <u>kh</u>	ṛ	= ṛ	y	= y ^F
ḷ	= ḷ	ṛ	= ṛ		
l̄	= l̄	ṝ	= ṝ		

^A Ebajärjekindel variant: kui silmas peetakse üksnes keeli, kus lühike *e* ja *o* puuduvad, siis võib pikka *e*-d ja *o*-d translitereerida vastavalt *e* ja *o*-ga.

^B Tamili.

^C Bengali.

^D Malajalami.

^E Telugu.

^F Oria.

Kolkata Rahvusraamatukogu transliteratsioon 1988

a	= a, (0) ^A	ḡ	= <u>gh</u>	ō	= o
ā	= â	j̣	= y ^B	ṛh	= ḍh
ã	= ô	kh	= <u>kh</u>	ṛ	= ṛ
ch	= c	ḷ	= ḷ	ṝ	= ṝ
chh	= ch	l̄	= l̄	sh	= ś
e	= ē	ḷ, l̄	= z ^C	ṣh	= ṣ
ě	= e	o	= o	y	= y ^D

^A Hri sõna lõpus.

^B Bengali.

^C Tamili, malajalami.

^D Oria.